

STRÖMSTADS HISTORIEFÖRENING

Årgång 21 • Nummer 118 • Juni 2016

Ny studiecirkel
om arkeologi

Eero ensam
flykting.

Mor Dahls Ko

Strömstad-cirkeln går in på slutvarvet

SHF:s studiecirkel "Strömstad – så formades staden" har snart nått målet. Cirkeldeltagarna startade sitt arbete hösten 2015 och nu är allt material samlat till ett bokverk på 90 sidor.

Under sommaren sker layout och tryckning och deadline är satt till den 1 september. Studiecirkeln har grävt djupt i arkiven och kan presentera mängder av gamla kartor, illustrationer och bilder som aldrig tidigare har redovisats offentligt. Texter beskriver Strömstads utveckling från 1600-talet fram till dags dato.

Cirkeln är ett samarbete mellan Strömstads Historieförening och Studieförbundet Vuxenskolan. Vi tror att detta blir en eftertraktad produkt och därför erbjuder vi SHF:s medlemmar att förhandsteckna ett eller flera exemplar till det rabatterade priset 175 kr per bok. I handeln kommer boken att säljas för 275 kr.

Den som vill försäkra sig om de första 200 exemplaren (där går gränsen för SHF) kan alltså beställa exklusivt redan nu.

Anmälan görs till Åke Sundemar, cirkelledare: ake.sundemar@telia.com eller 0526-25301.

Här är cirkeldeltagarna som har arbetat med bokverket: fr. v. Rolf, Bengt-Åke Inge, Åke, Åke, Stellan, Ulf.

Som vanligt gäller först till kvarn...

Efter att boken släpps till marknaden/handeln i början av september kan den köpas av allmänheten till det högre priset 275 kr/bok.

Strömstads kommun har redan förbeställt 100 exemplar av bokverket som skall användas som dokumentation, introduktion till nyanställda, gåvor etc.

Dessutom planeras att framställa en av kartorna, en mycket vacker karta i färg från 1696, som ett särtryck och det kommer att försälas via Strömstads Museum.

*Text: Åke Svanberg
Foto: Ulf Hansson*

**STRÖMSTADS
HISTORIEFÖRENING**
nummer 118 årgång 21
Juni 2016.

REDAKTION

Rolf Lindqvist, Ann-Katrin Eklund,
Tage Ödlund, Ulf Hansson, Åke
Svanberg

shf.red@historieforeningen.se
www.historieforeningen.se
www.facebook.com/historieforeningen

Foto omslag "Åsle-Tå"
Rolf Lindqvist

Tryck och produktion:
Strömstad Tryckeri

Papper:
130 gr Multiart Silk

STYRELSEN

Ordförande Rolf Lindqvist
0526-612 83
rl.lindqvist@telia.com

Vice ordförande Sonia Svensson
0526-134 36
svenssonsonia@gmail.com

Sekreterare Tage Ödlund
073-143 30 75
tage.odlund@gmail.com

Kassör Ingrid Sundemar
0526-253 01
ingrid.sundemar@telia.com

Ledamöter
Ulf Hansson, Kristina Moosberg
Bo Magnusson, Tommy Grahn
Åke Svanberg

Medlemsavgift 175 kr för år 2016
BG. 5371-5389
398 medlemmar

Ny studiecirkel om arkeologi

*I september startar en ny
studiecirkel om arkeologi
och historia.*

Cirkeln blir en blandning av teori och praktik där deltagarna med datorns hjälp får lära sig att hitta bland fornlämningar.

Det gäller t ex Riksantikvarieämbetets söktjänst "Fornsök" som är ett mycket användbart verktyg, säger Dan Nicklasson som blir cirkelledare tillsammans med Stefan Meyer, Fredrik Meister och Bo Magnusson.

Studierna skall leda fram till praktiska besök på platser i främst Skee, som är välkänt för sina många fornlämningar. Bl a kommer man att behandla hur Skee såg ut under vikingatiden då farleden gick långt

*På vikingatiden var det segelbar
farled ända till Skee*

in i området. En kopping till denna tid är den runsten man fann på Skee kyrkogård, och som nu finns på Statens historiska museum.

Det är Historieföreningen och Studieförbundet vuxenskolan som håller i cirkeln och den kommer att gå på tisdagar varannan vecka, startdatum meddelas senare. Anmälningar om deltagande görs till Dan Nicklasson, tfn 070-4300762 eller nicklasson55@gmail.com.

Åke Svanberg

-En gång KGB-agent alltid KGB-agent, sa Stig Fredriksson om Putin. Foto: Tage Ödlund.

Vad rör sig i Putins hjärna?

Före SVT-korren Stig Fredriksson gästade SHF och pratade inför ett fullsatt auditorium. Han är numera pensionär men enligt hustrun jobbar han nästan mer nu än tidigare. Han reser runt och berättar om bland annat Putin och situationen i Ryssland.

Vladimir Putin föddes i St: Petersburg, f d Lenningrad, 1953 och har

vuxit upp som något som kan liknas vid gatubarn. Han lärde sig gatans språk och har lätt att bli arg. En egenskap som vid vissa tillfällen fortfarande visar sig. Med åren blev Putin KGB-agent. Har därigenom fått en utbildning i auktoritärt sätt. Och ränderna går aldrig ur. Han har blivit expert på att ta folk och tycks ha ett fullständigt

kontrollbehov.

En av president Putins ungdomskamrater var oligarken Chodorkovski. Denne blev med tiden en av Rysslands rikaste personer. En annan rik ryss är just Putin. Men ingen vet riktigt hur rik han är. Det verkar som rikedomerna på något sätt skiljer de två. År 2003 blev Chodorkovski fängslad miss-

Det blev snabbt kö vid insläppet. Från vänster Birgit Lotzner, Bo Bengtsson, Solveig Gerdin Ericson, Bengt-Åke Björk och Mona-Lisa Tholén. Foto: Tage Ödlund.

Mingel kring kaffebordet. Foto: Tage Ödlund.

tänkt för eko-brott. Starka misstankar finns om att Putin är inblandad i beslutet. Han hade dock inflytande när Chodorkovski släpptes ur fångenskapen år 2012.

Efter frisläppandet har Chodorkovski blivit tillfrågad om vad som rör sig i Putins hjärna. Svaret blev att - jag är inte Putins personlige psykiater så jag har inte tillgång till hans hjärna. Sveriges utrikesminister Margot Wallström har träffat Putin och säger senare att han har de kallaste ögon hon sett. Vladimir Putin har för-

nekat rysk inblandning i erövrandet av Krim. Det skedde av okända grönlädda män. Dessa grönlädda män har senare, som ryska soldater, fått medalj av Putin. Presidenten tycks drivas av begreppen pengar och makt. År 2018 är det val i Ryssland och förmodligen kommer han att återväljas för en period om 6 år.

Vladimir Putin började KGB-Agent och det har format hans vidare karriär som Rysslands viktigaste makthavare menar Stig Fredrikson

Text: Tage Ödlund

Retro:

För fulla segel

Solveig Åsland med snabbseglande fullriggaren Lansing.

På min vägg styr ett inrammat skepp för fulla segel mot okända mål. Det är en fyrmastad fullriggare med namnet Lansing; utrustad med 24 råsegel, 12 tvärsegel och ett mesansegel på den bakre masten. Allt är skuret i trä.

Jag fick tavlan på 70-talet från mina föräldrar. Kanske fanns den från början i morfars hem. Morfar Lars Goksöyr, som 1930 startade konserverfabriken Strömstad Canning, kom från den branta fågelön Runde utanför Ålesund på norska Västlandet. Skeppet skulle ha gjorts av en fyrvaktare.

Det talas numera så mycket om värdet av proveniens, till exempel i Antikrundan, och jag blev intresserad av att ta reda på mer om historien bakom verket. Med hjälp av bland andra släktforskare i familjen har jag fått svar på de mesta. På köpet fick jag en ny pusselbit i min släkthistoria och betraktar numera båten med lite andra ögon.

Fyrvaktaren Johannes Sigvald Goksöyr på Runde fyr var brorson till morfar. Originalen till Lansing var en ångbåt, byggd 1865 i Glasgow och senare ombyggd till fullriggare. Båten som snidades måste ha blivit

till på 1930-talet, eventuellt något senare.

Tänka sig att sitta långa vaktpass och blicka ut mot Atlantens vågor och på lediga stunder fördriva tiden med detta tidsödande hantverk. Verkligen beundransvärt.

Min släkting på Runde vill gärna ha båten på deras hembygdsmuseum. Det är inte otroligt att fullriggaren en vacker dag seglar tillbaka till sin hemmahamn, där den en gång skapades.

Text: Solveig Åsland

Foto: Ann-Katrin Eklund

Profilen:

Marianne Teuber

*Marianne Teuber, född i Alingsås 1940 och upp-
vuxen i Lerum utanför
Göteborg. Utbildade sig
först till lågstadielärare
på seminariet i Sträng-
näs. Tjänstgjorde cirka
sju år på olika orter i
landet och därefter vi-
dareutbildade hon sig till
speciallärare i Göteborg.
Jobbade många år där
och avslutade sin lärar-
bana i Tanums kommun.*

Vilken historisk person skulle du vilja träffa?

Jag skulle vilja möta en familj som levde på landet på 1600-talet och få uppleva en vanlig arbetsdag tillsammans med dem. Det var ju en tid så annorlunda mot vår. Få se hur de bodde, vad de åt och hur deras redskap

såg ut. Hur sysslorna var fördelade mellan de vuxna och hur mycket barnen måste hjälpa till. Hur lång blev deras arbetsdag egentligen?

Vilket historiskt skeende skulle du vilja dyka ner i för en dag?

Som gammal lärare är jag väldigt intresserad av hur det svenska skolväsendet kom till. 1842 är ett viktigt årtal i skolans historia. Då lagstadgades folkundervisningen av riksdagen. För såväl pojkar som flickor. En skola för alla medborgare hade skapats med en professionell lärarkår. Det moderna kunskaps-Sverige var fött.

Vilket historiskt årtal har fastnat hos dig?

1658 slöts freden i Roskilde mellan Danmark-Norge och Sverige. Resultatet av freden blev att Danmark avträdde Skåne, Blekinge, Halland, Bohuslän och Bornholm till Sverige. Ett mycket viktigt och betydelsefullt fredsfördrag för oss som bor i något av dessa landskap. Tänk er själva att behöva tala danska hela livet! (Förlåt, alla danskar!)

Målsättning är att profilsidan är återkommande och tidningsredaktionen kontakter medlemmar som själva får svara på de tre frågorna.

Herman Lindqvist klar

Nu är datum fastställt: journalisten och författaren Herman Lindqvist kommer till Strömstad tisdagen den 27 september.

Det är Strömstads Historieförening SHF som i samarbete med Strömstads stadsbibliotek arrangerar denna författarkväll som kommer att hållas på Strömstad Spa med start kl. 19.00.

Listan över Herman Lindqvists journalist/författarbana kan göras

mycket lång. Redan som 24-årig utrikeskorrespondent bevakade han militärkuppen i Grekland 1967, han bevittnade Warszawapaktens inmarsch i Prag 1968 och rapporterade från Biafrakriget i Afrika som varade i tre år fram till 1970. Han följde Lech Walesas och Solidaritets motståndskamp i Polen på 1980-talet och har rapporterat från många krigsskådeplatser, bl a Vietnamkriget.

Dessutom har han hunnit med att skriva och ge

ut ett 60-tal böcker, inte minst med inriktning på historiska ämnen. Det saknas alltså inte stoff för honom att berätta om!

Vi vet att detta besök kommer att dra mycket folk så förköp av biljetter kommer att ordnas i Strömstad bokhandel med början torsdagen den 1 september. Närmare information om priser och andra detaljer i programmet kommer att lämnas senare.

Text: Åke Svanberg

Historiska nötter

Städer

Fråga 1:

Vilken apostel sägs vila i Santiago de Compostela?

1. Petrus   X. Paulus   2. Jakob

Fråga 2:

I vilken stad ligger Nidarosdomen?

1. Bergen   X. Trondheim   2. Tromsö

Fråga 3:

I vilken stad startade Titanic sin ödesresa 1912?

1. Southampton   X. Liverpool   2. London

Fråga 4:

I vilken stad begravs alla medlemmarna av danska kungahuset?

1. Roskilde   X. Århus   2. Köpenhamn

Fråga 5:

Al-Aqsa-moskén finns där Muhammed enligt myten flög till himlen.

I vilken stad finns denna moské?

1. Mecka   X. Medina   2. Jerusalem

Försök först utan Google. Lycka till!

Vill du får du gärna skicka svaren till:
janoag@telia.com.

[Hälsningar](#)
[Jan Andersson](#)

Eero ensam flykting.

Sedan en del år tillbaka har Sverige tagit emot ensamkommande flyktingbarn från länder i Mellan Östern, främst Iran, Irak, Afghanistan och Syrien. Det har i perioder kommit hundratals per vecka.

Denna ström av flyktingar är inte ny. Redan på Moses tid flydde folk från krig och förtryck. Under andra världskriget tog vi emot ett stort antal barn. Under Finska Vinterkriget 1939-1940 och åren 1941-1944 kom det i runda tal

70 000 barn från Finland till Sverige. De placerades runtom i landet. Transporterna och mottagandet var organiserat av Röda Korset.

En av dem som kom till Strömstad var Eero Ericsson. Han föddes 1937 som nummer två i en syskonskara. Familjen hette Tanskanen och bodde i Svetmogorsk, Enso, i Karelen. Pappa hette Johannes och mamma Riita-Maria. Hon avled några månader efter födseln så hans yngre syskon har en annan mor. Pappa jobbade på ett pappersbruk i Enso.

Tvilling

Eeros syskon var Lauri, född 1936, tvillingbrodern Matti 1937, Pauli 1942 och Risto 1950. Lauri åkte år 1942 till Stockholm och hamnade sedan i Strömstad. 1944 var det sjuårige Eeros tur att lämna familjen. Efter en lång tågresa från Viborg i Karelen till Karungi i Norrbotten inkvarterades han i en skolsal under några veckor. Det avgick många fullastade tåg mot Sverige men alla kom inte fram till målet. En del bombades av ryssarna. Då han var klen och sjuklig,

kikhosta och TBC, sändes han till Stockholm för läkarundersökning innan han fick fortsätta till Strömstad. Med en adresslapp i ett snöre runt halsen och två väskor att bära på kom han lyckligen fram, nöjd eftersom han fick träffa storebror Lauri.

Rymde

Första natten i Strömstad sov han hos Anna och Bertil Ericsson, där Lauri bodde. De bodde på dåvarande restaurang Hemgården. Nästa dag skulle han till andra "fosterföräldrar". Han följde motvilligt med dit men saknade Lauri. I ett obehagligt ögonblick lyckades Eero smita ut och leta sig fram till Hemgården. Där fanns lyckan och Lauri. Historien upprepade sig och slutade med att han fick stanna hos familjen Ericsson.

Eero hade lungproblem och remitterades efter ett tag av Dr. Hegardt till Svenshögens sanatorium, där han också fick gå i skola. Han hade börjat skolan i Strömstad också men hade problem. Han kunde inte ett ord svenska.

År 1947 kom det order på att de finska barnen skulle åka hem igen. De kunde få anstånd ett år men fick då betala resan själva. Eero och Lauri åkte och gick i skolan ett år men hade då glömt det finska språket. Året därpå kom de tillbaka till Strömstad och fick bo hos familjen Ericsson igen. Efter ett par år adopterades pojkarna av Ericssons.

Till flottan

Under åren har Eero gjort en hel del besök i Finland och hos sin släkt. 1962 blev han svensk medborgare. Dagen efter detta besked fick han en inkallelseorder till militärtjänst i Finland. Den klarade han sig nu ifrån. Istället blev det flottans tjänst i Karlskrona

Eero har under i stort sett hela Sverigetiden varit Strömstad trogen. Efter åtta månader i

Brastad blev han 1967 hemkallad av dåvarande kyrkoherden Daniel Gustavsson. Eero började som kyrkogårdsvaktmästare i Strömstads församling, en tjänst han behöll till sin pensionering. Lauri bodde en del år i Västergötland där han arbetade som busschaufför. Han återvände till Strömstad efter sin pensionering.

Eero har själv, uppmuntrad av tidigare Strömstadsprästen Per Hammarström, skrivit ner sina minnen från sitt liv. En rejäl bunt papper, tättskrivna A4-ark.

Eero Ericsson har full förståelse för dagens flyktingar. De tar chansen att komma ifrån kriget och få ett bättre leverne. Finlandsbarnens situation vid ankomsten till Sverige var kanske bättre organiserad. Svenskarna ställde kanske upp på ett annat sätt. "Finlands sak är vår" löd en propagandaslogan då.

Text: Tage Ödlund

Forntid, medeltid, nutid

SHF:s resa till Falbygden i april spände över en mäktig tidsrymd; tusentals år gamla gånggrifter, medeltida kloster och moderna uppfinningar på Dalénmuseet i Stens-torp utanför Falköping.

En fullsatt buss, denna gång med tillskott av SPF-medlemmar, fick uppleva en späckad historielektion. I Falköpings kommun finns t ex en enastående koncentration av gånggrifter, 70 procent av alla gånggrifter i Sverige ligger i detta område.

Strax norr om Falköping ligger Gudhem, med välbevarade ruiner från det medeltida kloster som bl a figurerar i Arn-böckerna. Nunneklostret grundades på 1160-talet och blev ett av de större i cistercienseorden. Här rådde stränga föreskrifter, närmast ett asketiskt liv, fick vi veta. Klostret var i bruk till 1530-talet då Gustav Vasa konfiskerade kyrkans och klostrens egendomar och guld.

Åsle Tå några kilometer bort har Sveriges största samling av bevarade backstugor.

De som bodde här var hantverkare, fattiga och jordlösa. Att vandra längs bygatan och titta in i de många husen är som att snabbt bli förflyttad 300 år tillbaka i tiden.

AGA-Bilen från 1920 är en av det ytterst få exemplaren som finns kvar.

På Gustav Dalén museet i Stenstorp tog vi ett raskt steg in i mer modern tid. Dalén föddes i Stenstorp 1869 och var en makalös iderik uppfinnare. Mest känd är han förmodligen för Agafyrarna, tex solventilen som tänds och släcks med hjälp av ljuset från solen. Under hans tid som VD utvecklades Aga till ett världsledande företag. Han blev blind i samband med en gasexplosion men fortsatte ändå sitt metodiska arbete med olika innovationer. 1912 fick han nobelpriset i fysik.

Bland alla de Aga-produkter som är samlade på museet - spisar, radio/TV, mätinstrument, ljussignaler m.m. - står

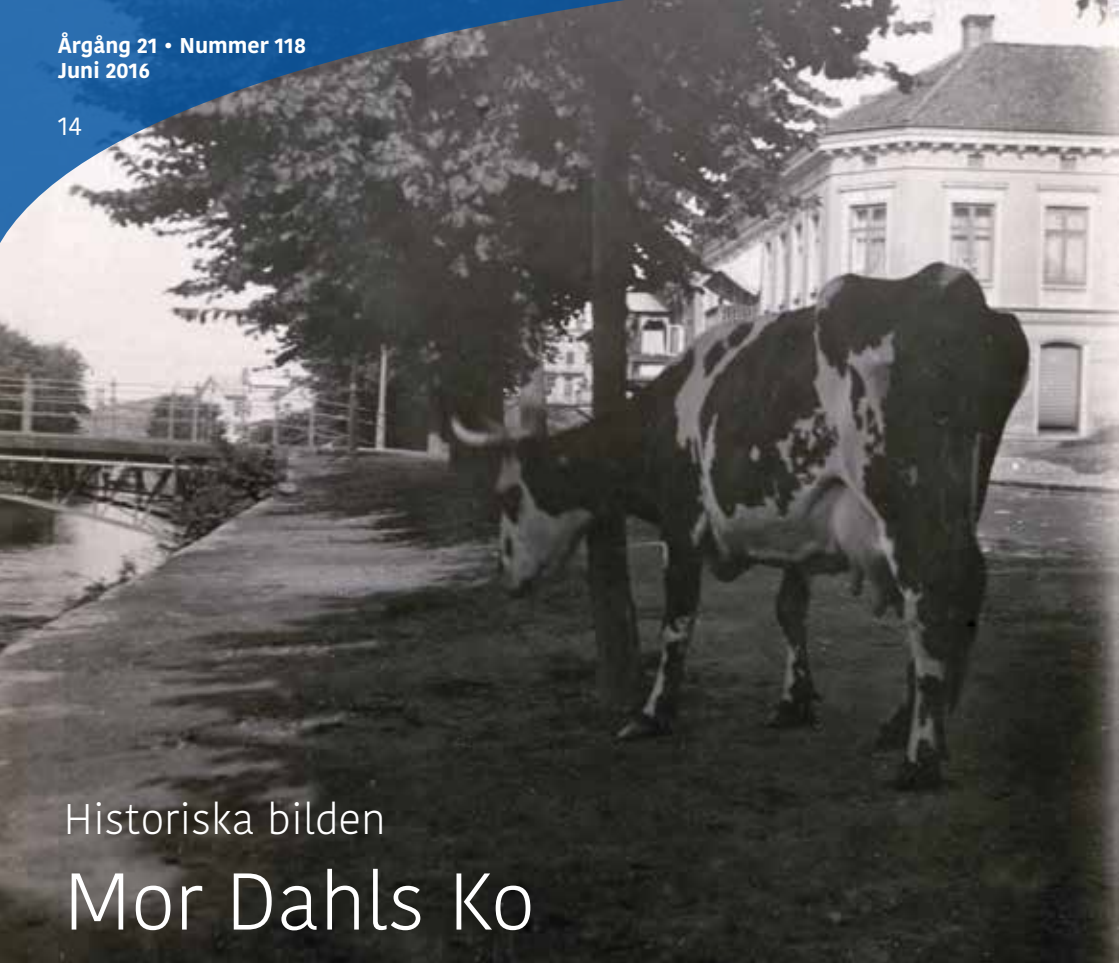
en AGA-bil! Som bilintresserad trodde jag att jag kunde det mesta om gamla bilar, men detta hade jag missat. År 1919 började Aga via sitt tyska bolag i Berlin att tillverka en öppen bil med 16 hkr motor. 17 000 bilar hann tillverkas innan produktionen lades ned 1929 under den ekonomiska depressionen.

På vägen hem stannade vi till vid Hornborgarsjön och även om kulmen i trandansen nu var passerad fick vi ändå se kvarvarande fåglar. En långa dags färd mot Strömstad där vi kom fram först vid 21-tiden. Men oj så mycket vi hann med! Ett stort tack till reseledaren (och

Falköpingstösen) Sonia som samordnare och som gav oss personliga anekdoter under färden.

*Text Åke Svanberg
Foto: Rolf Lindqvist och
Bengt Åke Björk.*

Historiska bilden

Mor Dahls Ko

Mor Dahls kossa tar sig en paus vid övre Bron under sin vandring från Sotarebacken till mulbetet i Myren.

Det är svårt att tänka sig att boskap drevs genom staden till och från sina mulbeten på stadens utmarker. Detta pågick helt fram till 1930-talet.

Under 1700- och 1800-talet var det vanligt att fastigheterna i staden var bokstavligt talat lantgårdar med kor, grisar och kacklande hönor. Man finner ständigt i stadens protokoll att frigående grisar ödelägger planteringarna i stadens parker.

Mor Dahls kossa behövde inte drivas, under 20-talet gick hon själv

från sin lilla ladugård på bakgården belägen vid Fredrikshaldsvägen och ut till Myrens betesmarker. Hon återvände hem när det var dags för mjölkning.

*Bild Strömstads Museum
Text. Ulf Hansson.*

Dags att boka Galärmarschen

Årets galärmarsch går lördagen den 2 juli. Den har varit en av SHF:s främsta och mest uppskattade aktiviteter genom åren. Karl XII:s karoliner genomförde en bragd när de lyckades dra och släpa de tunga båtarna över land och vattendrag inför anfallet på Norge 1718.

Nu görs marschen betydligt komfortablare med vandring och paddling i kanoter. Som vanligt är det samling vid Gröne Hög (Norra avfarten E 6-an) kl 08.00. Pris 495:-/person som inkluderar kanothyra, flytväst, kvalificerade guider och mat vid målet i Hällesmörk, Idefjorden.

Betalning skall sättas in på SHF:s bankgiro 5371-5389 (glöm ej namn). Galärmarschen brukar bli hårt bokad så skynda! För mer information Jan Andersson, mobil 076-108 62 745

Text: Åke Svanberg
Foto: Rolf Lindqvist

Månadsmötet i maj.

Onsdagen 4 maj styrde vi mot Orust för att gästa Mycklebyns hembygdsförening.

Där mötte ledningen för hembygdsföreningen upp Anders Bertrands-son och Leif Tiderman. Vi i SHF fick ta del av intressant historia från bygden bland annat besökte vi föreningens museum. En spännande monter visade Rutger von Aschebergs ridsadel från 1600-talet. Vi fick

också ta del av ett något makabert föremål, en bödelyxa som användes för avrättning på orten!! Vi som var med uppskattade våra värdars gästfrihet och kunnande.

Text och bild Rolf Lindqvist

Kommande möten

MÅNADSMÖTE Kaffe & Våffla

Onsdag den 1 juni
kl 19 Friluftsmuseet
Föreläsare: Rolf Lindqvist

GALÄRMARSCHEN

Lördag den 2 juli
Jan Andersson, Ulrich Carlsson,
Camilla Eskilsson Gröne Hög kl 8.00
Anmälan BG 5371-5389. 495:-/person

MÅNADSMÖTE Kaffe & Våffla

Onsdag den 6 juli
kl 19 Statarlängan Blomsholm
Föreläsare: Rolf Lindqvist

MÅNADSMÖTE Vandring Halden

Onsdag den 3 augusti
Strömstads Museum kl 18.30
Föreläsare: Jens Bakke

*Klubbrummet, Strömstad Museum håller öppet för medlemmar varje måndagskväll vår och höst kl 18-20.
Välkomna in på Fika och samtal.*

MEDLEMMAR!

*Sedan starten för 20 år sedan
har textrutan bredvid aldrig varit
tom! Hjälp oss att fylla den även i
framtiden!*

Nya medlemmar i SHF: Mycket välkomna:

*Elisabeth Eklom, Strömstad
Jerker Smith, Oslo
Ann Smith, Stockholm
Agneta Vestgård, Strömstad
Nisse Winqvist, Strömstad*

Vi sponsrar Strömstads Historieförening

Studieförbundet
Vuxenskolan

